

A. Woźniak, M. Budzanowski, A. Nowak, B. Dzieża, K. Włodek

**Dawki indywidualne
na całe ciało i dawki
środowiskowe
zmierzone w zakładach
przemysłowych
objętych kontrolą
dozymetryczną w
LADIS IFJ PAN w
Krakowie w latach
2004-2006.**

*Instytut Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk
Laboratorium Dozymetrii Indywidualnej i Środowiskowej (LADIS)
31-342 Kraków, ul. Radzikowskiego 152*

LADIS IFJ PAN

- **2001 – utworzenie Laboratorium Dozymetrii Indywidualnej i Środowiskowej (LADIS)**
- **grudzień 2002 r. – uzyskanie akredytacji PCA (AP-049)**
- **2003 r. – pierwszy automatyczny czytnik DOSACUS RADOS**
- **styczeń 2006 r. – drugi automatyczny czytnik DOSACUS RADOS**
- **wrzesień 2006 r. – trzeci automatyczny czytnik DOSACUS RADOS**

Zespół LADIS

Lokalizacja LADIS

DOZYMETRIA TERMOLUMINESCENCYJNA (TLD)

Metoda dozymetrii termoluminescencyjnej (TLD) opiera się na pomiarze ilości światła emitowanego przez podgrzany detektor TL proporcjonalnego do dawki otrzymanej od promieniowania (rtg, gamma, beta, alfa czy neutronów).

Zjawisko termoluminescencji znane jest już od XVII w. (Robert Boyle opisał świecenie diamentu), pierwszy raz zostało wykorzystane w dozymetrii promieniowania jonizującego podczas testów jądrowych w 1950r.

W Polsce metoda ta wykorzystywana jest do rutynowych pomiarów dozymetrycznych od lat 60-tych XX w. (IFJ PAN, prof. Tadeusz Niewiadomski, detektory TL na bazie LiF:Cu,Ag i $\text{CaF}_2\text{:Mn}$).

Świecenie detektora TL z LiF:Mg, Ti w czytniku TL.

Detektory TL

ZALETY METODY TLD

- **szeroki zakres dawek od 30 μ Sv do kilku Sv**
- **niskie koszty usługi**
- **możliwość wielokrotnego użycia detektorów**
- **szybkość odczytu**
- **duża dokładność pomiaru (niepewność pomiarowa w granicach kilku procent)**
- **zakres mierzonych energii fotonów 15 keV - 3,0 MeV**
- **możliwość sterylizacji dawkomierzy PI-01 metodami chemicznymi**
- **odczyty w cyklu 1-, 2- miesięcznym lub kwartalnym**

RODZAJE DAWKOMIERZY TLD

Dawkomierze indywidualne na całe ciało DI-02 i na dłonie PI-01

W kontroli dawek indywidualnych wyznacza się tzw. **indywidualny równoważnik dawki na głębokości „d”**, który przybliża rzeczywiste dawki na narządy:

- dla promieniowania bardziej przenikliwego $d=10\text{mm} \rightarrow \text{Hp}(10)$ indywidualny równoważnik dawki głębokiej [mSv]
- dla promieniowania mniej przenikliwego $d=0,07\text{mm} \rightarrow \text{Hp}(0,07)$ indywidualny równoważnik dawki na skórę [mSv]

Pomiar:	$\text{Hp}(10), \text{Hp}(0,07)$
Zakres dawek:	0,1 mSv - 1 Sv
Zakres energetyczny:	15keV – 3,0 MeV
Okres pomiaru:	od 1 do 3 miesięcy

- W dawkomierzach indywidualnych na całe ciało lub dłonie stosuje się detektory typu **MTS-N (LiF:MgTi)**.

RODZAJE DAWKOMIERZY TLD

Dawkomierze ALBEDO

Stosujemy dawkomierze typu ALBEDO z parą detektorów MTS-6 i MTS-7.

Pomiar:	Hp(10), Hp(0,07)
Zakres dawek:	0,1 mSv - 1 Sv
Okres pomiaru:	od 1 do 3 miesięcy

Dawkomierze środowiskowe DS-04

- Wielkości stosowane w dozymetrii środowiskowej:
  - kerma w powietrzu K_a [mGy],
  - przestrzenny równoważnik dawki $H^*(10)$ [mSv]

Pomiar:	K_{air} , $H^*(10)$
Zakres dawek:	0,03 mGy- 1 Gy 0,03 mSv - 1 Sv
Zakres energetyczny:	15keV – 3,0 MeV
Okres pomiaru:	od 1 do 3 miesięcy

•Do kontroli dawek w środowisku używane są wysokoczułe detektory MCP-N (LiF:Mg,Cu,P).

APARATURA

Automatyczny czytnik DOSACUS RADOS
RE-1

Automatyczny czytnik DOSACUS RADOS
RE-2000

Laboratoryjny czytnik TLD RA-94 (Microlab)

Wyniki pomiarów dawek – zakłady przemysłowe

Dawkomierze środowiskowe

Dawkomierze na całe ciało:

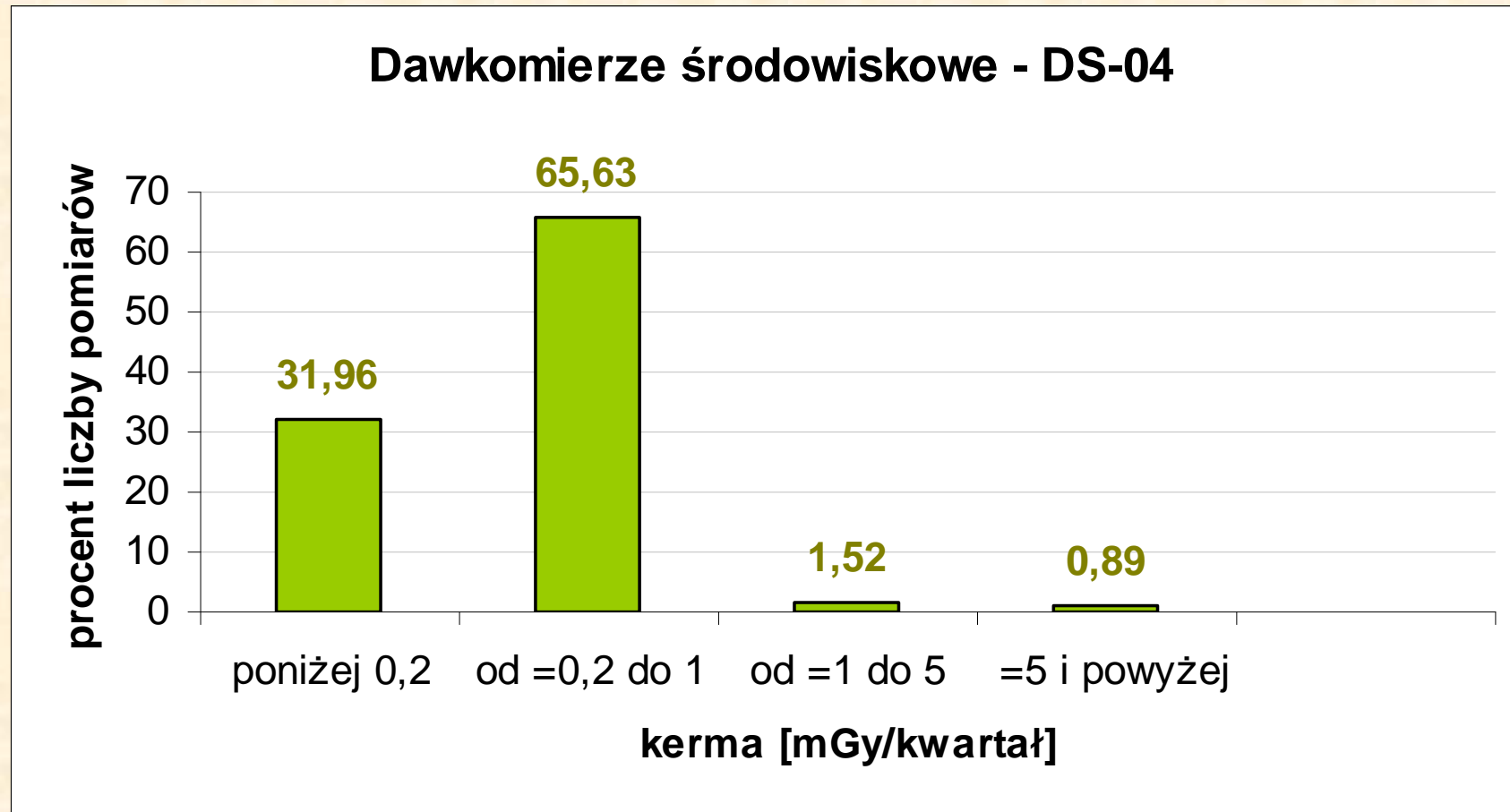
- Dawkomierze na całe ciało - ogół**
- Dawkomierze indywidualne albedo**
- Dawkomierze indywidualne DI-02**

Maksymalne zmierzone dawki

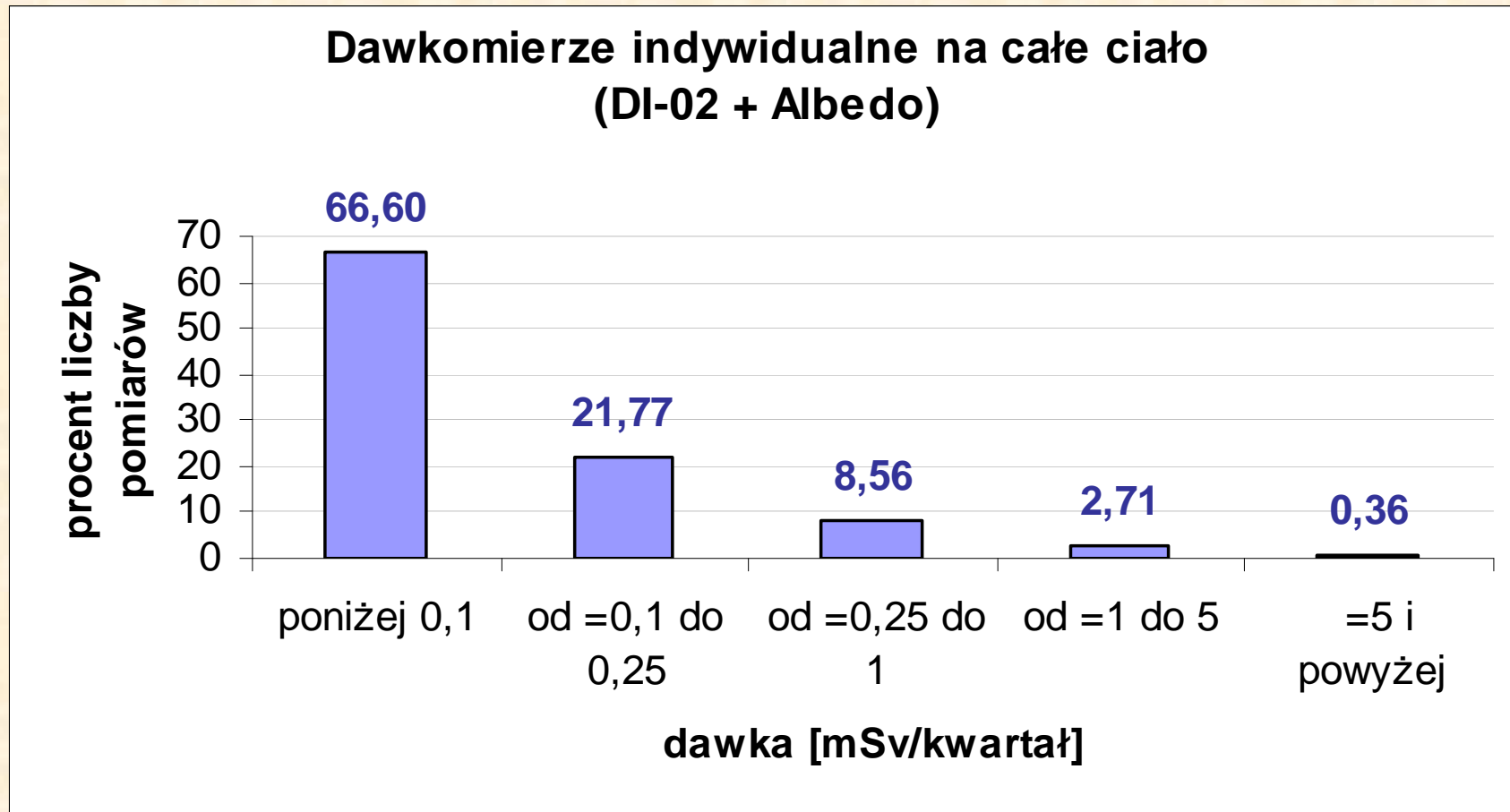
Dawki na całe ciało: przemysł a medycyna

Zakłady przemysłowe – dawki środowiskowe

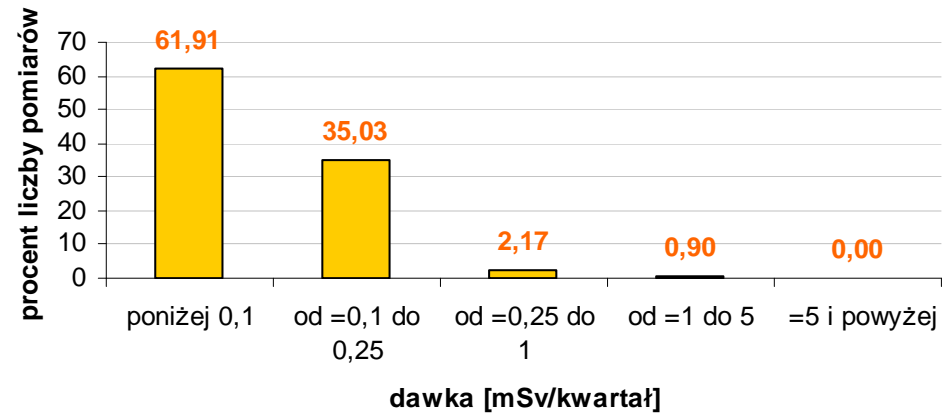

Zakłady przemysłowe – dawki na całe ciało

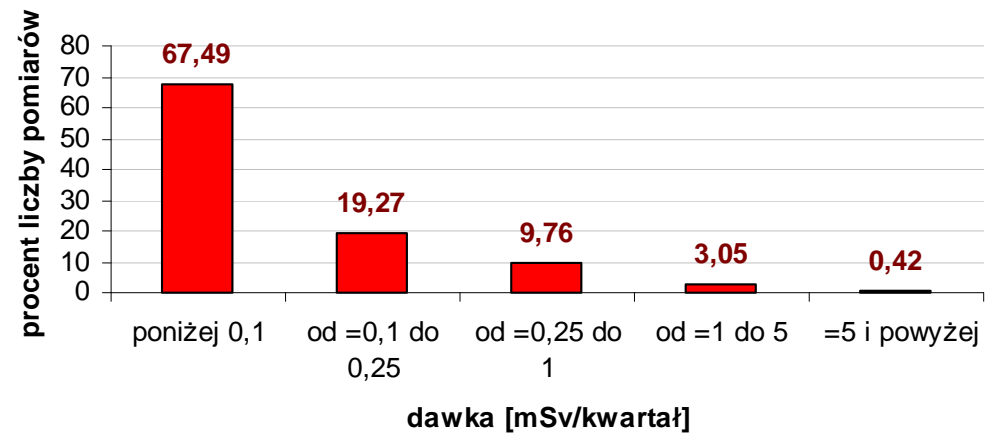

Zakłady przemysłowe – dawki na całe ciało

Dawkomierze indywidualne na całe ciało - Albedo

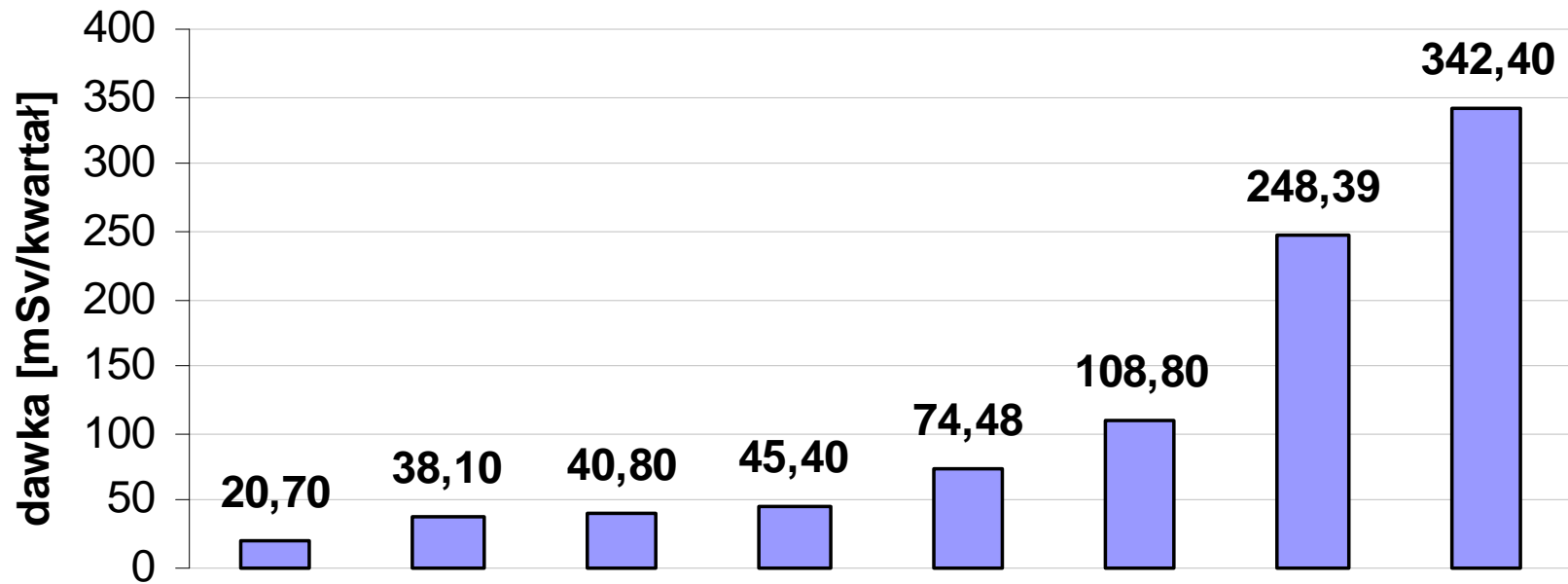

Dawkomierze indywidualne na całe ciało - DI-02

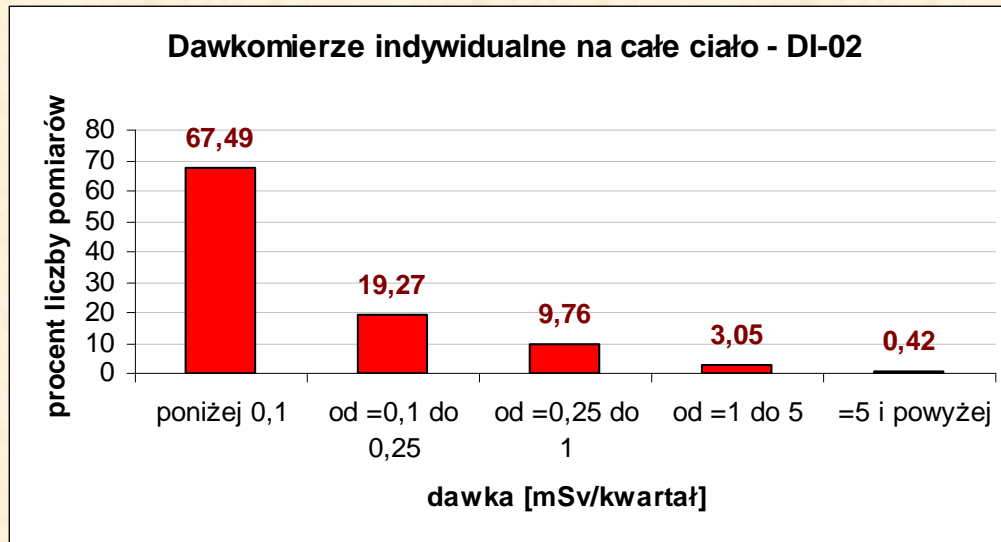

DAWKI MAKSYMALNE

Dawkomierze indywidualne na całe ciało (DI-02) -
najwyższe zmierzone dawki

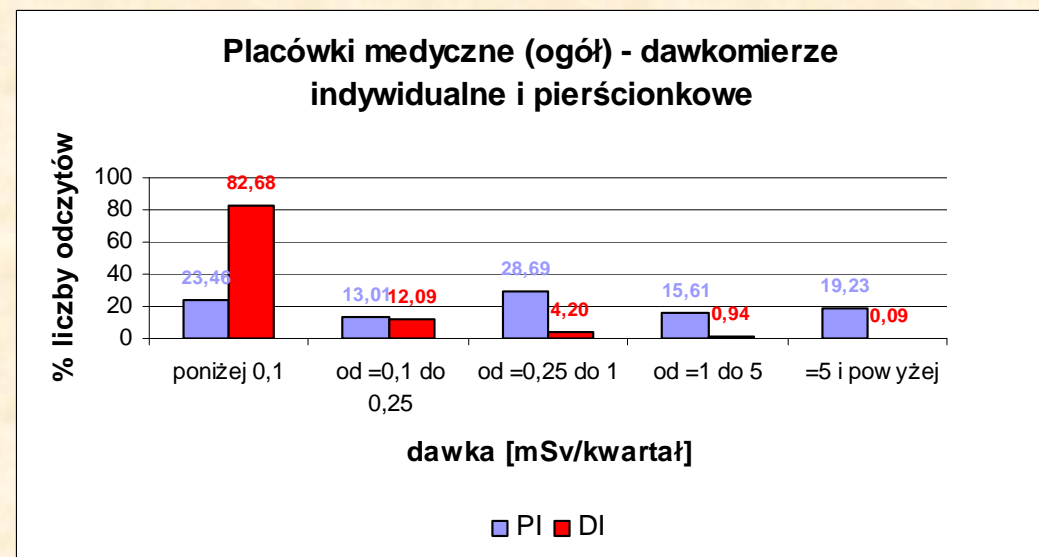

Dawki indywidualne – przemysł a medycyna

← Zakłady przemysłowe

Placówki medyczne →

PODSUMOWANIE

Blisko 99% zmierzonych wyników dawek na całe ciało nie przekracza rocznego limitu dawek dla osób pracujących w narażeniu na promieniowanie jonizujące, co świadczy o dobrych i poprawnie wdrożonych systemach kontroli jakości.

Pojedyncze przypadki przekroczeń rocznego limitu dawek najczęściej są wynikiem:

- ✓ niezgodnego z instrukcją użytkowania dawkomierzy
- ✓ pozostawienie dawkomierzy w pobliżu źródła promieniowania
  - ✓ nieprawidłowe umieszczenie w stosunku do źródła promieniowania (DS).

ZAPRASZAMY

<http://dawki.ifj.edu.pl>